

Література і МАСТАЦТВА

№ 28 (1665) Пятниця, 6 квітня 1962 года Ціна 4 коп.

№ 28 (1665) Пятниця, 6 квітня 1962 года Ціна 4 коп.

Правяваме раз-
ному аб театрал-
ным мащтаве,
Опера - билет-

НА ОПЕРНАЙ СЦЭНЕ

Пітер Варь Уайлда — выхаванець Карла Гусакса, каледжы музыкі ў Лондаве. У той жа дзень і ў наступныя дні свае майстарства прадэманстравалі маладыя срыпачы Веці Дынн Хейген (Канада), Арнольд Суконік (ЗША), Дора Іванова і Георгій Байноў з Балгарыі, Хорхе Арэляна (Чылі), Майкл Ніл Хей Джэймс (Англія), Майкл Дэвід Дэніс і Уільям Франчын (ЗША), Ласла Кэцэ (Венгрыя), Карлос Вілья (Калумбія).

4 красавіка ў творчыя спаборніцтва ўступіў першы прадстаўнік саекацкай срыпачняк шыкоўнага выпуску ініцыялаў Маскоўскай кансерваторыі Эдуард Грач. Ён ужо меў магчымасць паказваць свае здольнасці ў двух міжнародных спаборніцтвах інструменталістаў у Будапешце (1949) і ў Парыжы (1955).

даводзілася гасцраляваць.

У першыя некалькі дзён музычнага форуму адбылося праслухоўванне лаўрэатаў Міжнароднага конкурсу імя А. Дзяржэка ў Празе ў 1961 годзе — В. Апарэча, чэшскай віялячэлісткі М. Даравая, музыканта з ФРГ В. Нотаса. У Мінску прымалі ўдзел ў міжнародным конкурсе студэнт IV курса Інстытута імя Гнесіных М. Шаўчэнка (СССР), выкаванца Акадэміі імя Яна Сібеліуса ў Хельсінкі і Парыжскай нацыянальнай кансерваторыі Э. Дзеаку (Францыя), пэагог і выкаванца С. Раўцу (Фінляндыя), С. Маколаў (Багарыя).

польская студентка Вышэйшай
музычнай школы ў Вроцлаве
Б. Забароўская, М. Хоміцэр
(СССР), Д. Дэ Кейзер (ЗША),
Х. Фрыдрых (ГДР), М. Вілеруш
(СССР) і інш.

Мота С. АНАНКИ.

Кабзаром Біларусі называюць українскія школьнікі нашага Янку Купалу. Альбом, зроблены іх рукамі, добры подарунок да гаданіны пэста і сведчыць аб вялікай папулярнасці яго на братняй Украіне.

БАЛЮЧА ГЛЯДЗЕШЬ

Усё астатняе глне.
на зніжчаюча дэкара-
на, пасаджэнні, Пастушкі
на, каб каровы або козы
ў іх пасевы. А калі жы-
ншыясе прыдарожжы
камаўскія піянеры неад-
а са дзілі дэкаратыўны
скверку ў іх помніка
ахалашу. Калі дзастае
рых год захавалася,
а добра. Астатняе ўсё
асеа козамі.
камаўскія яласас за пас-
аўскія гадзі значна пахы-
аўшыся іх зноў. Але ўсё
ажажа да догляду іх няма.
а пасадкі не агароджаны,
ахна жыццёвай. На тары-
а іх давадзіць дачы паса-
а іхадзі гектараў дубоў.

абгарадзілі, на ім рас-
ая трава. І леснікі ко-
бе тут сена. Падлічыць
ыкі маладых дубкоў зра-
са за адзін укос, а коль-

гали, калі зграбалі і зно-
на. Можна з упэўненас-
заць, што праз дзесяць
ам не застанецца ні ад-

гае живёльное і птушы-

A black and white illustration showing a bear on the left and a rabbit on the right, both with their arms raised in a dancing or celebratory pose. They are positioned in front of a stylized, jagged line representing a fence or a row of trees. The drawing is done in a simple, sketchy style.

ЗЛАВІЛІ...

БРАКАНЬЕРА ЗЛАВІЛ.

Мал. ул. БАРАНОУСКАГА.

ВОЛЬНЫМ РУССКИМ СЛОВАМ

Паўстанне дэкабрыстаў (1825), заходнеўрапейская рэвалюцыя (1848-1849), адмена прыгоннага права ў Расіі (1861), паўстанне ў Польшчы (1863), прароджэнне Парыжскай камуны (1870) — галоўныя гістарычныя вехі жыцця і творчасці А. І. Герца, які аказаўся рускага мыслителя, публіцыста, пэдагога, рэвалюцыянера.

Жорсткая расправа царызму з дэкабрыстамі і глыбокае ўразлівае хлалучэнне Аляксандра Герца. Пасля, у «Вышнім і думам», ён яшчэ апісаў свой надстрой у тым дні: «...не ведаю, як гэта атрымалася, але, маючы разум, я адчуваў, што я не з таго боку, з якога карцець і перамогі, турмы і ланугі. Пакарэнне смерцю Пестеля і яго таварышаў канчаткова абудзіла даліччэй сон майго душы».

І гэтак абуджэнне не было кароткачасовым. У 1855 г. у «Поллярной звезде» А. Герца пісаў: «Перамогі Мікалая над паліцыяй святкавалі ў Маскве малебам. Сярод Крамля мітрапаліт Філарэт дзякаваў богу за зойбства. Уся царская сям'я малілася, калі я — сенат, міністры, а наокол, на аякай прасто-... ставілі густыя масы гвардыі на каленях, без ківера, і таксама маліліся; гарматы грывелі а вышнім Крамля...» І А. Герца працягвае: «Ніколі шыбеніцы не мелі такой перамогі... Хлопчыкам чатырнаццаці гадоў я быў у натоўпе на гэтым малебне. І тут, перад алтаром, апалаганым крывавай малітвай, я кляўся адмоўцацца па пакаранні смерцю і ахараваць сябе на барацьбу з гэтым тронам, з гэтым алтаром, з гэтымі гарматамі. Я не адмоўцацца: гвардыя і трон, алтар і гарматы — усё засталася; але праз трыццаць гадоў я стаю пад тым жа сцягам, якога не жадаў ні разу».

«Думкі» Рылеява, свабодна-обыва вершы Пушкіна, ідэі французскіх рэвалюцыянераў XVIII стагоддзя, Радзічэва і дэкабрыстаў умацавалі ў Герца

права і сацыялістычныя спадзяванні Герца — усё гэта служыла яго адынай задачай: барацьбе з «тронам, алтаром і гарматамі».

Дварані, які жыў хлалучом перамогі з лагера эксплуата-тараў у лагер прыгнечаных. А. Герца быў выхаваны ў духу нявысцісці «да ўсялякага гвалту, да ўсялякага дэспатызму» і на ўсё жыццё захаваў адданасць рэвалюцыйным ідэям. Свой глыбінны мыслитель, публіцыст, іст-мысленік ён аддаў справе народ-нага вызвалення. «У народа», пісаў А. Герца ў сваёй рабоце «Аб развіцці рэвалюцыйных ідэй у Расіі», «якога пазавілі грамадзянскіх свабод, літаратуры — адзінай трыбуна, з вышнім якой ён пры-мушае пацукі крык свайго абуд-жэння і свайго сумлення». Гэты крык часта стаў чуць у Расіі ў першую палову XIX стагоддзя. Перадачы пэсмы, паэты, крывікі, публіцысты, вучоныя насуперак суроў караючай ру-цэ царскага самадзяржаў ўхо-дзілі на гэтую адзіную трыбу-ну грамадскага прастату, каб потым пацукі на катаргу, ссыл-ку ці ў магіль. «Страшна, журботная доля», пісаў Гер-

ДА 150-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ А. І. ГЕРЦА

ца, — нахатывана ў нас кожнаму, хто пасме падняць сваю галаву вышэй узроўню, які на-красілі імператарскіх сніп-там; хай гэта пазы, грамадзян-скіх ідэй — усё іх штурхае ў магіль. Літаратура — гэта ці мартыралог, ці трэст катаргі. Гляньце нават тых, якіх памі-ваў урад, — толькі паспешыць «расцісці» іх, спыняючы рас-става з жыццём». І далей ідзе славаці герцаўскай марціра-ла: «Рылеяў павешаны Міка-лаем... Пушкін забіты на ку-лі... Грыбаедаў па-здравіцкі забіты ў Тэгеране... Лермантаў забіты на дуэлі... Венецінаў забіты грамадствам... Кальцоў забіты сваёй сям'яй... Паллякаў памёр у шпіталі, пасля васьмі гадоў прымушовай салдацкай службы на Каўказе... Варатын-скі памёр пасля дванадцятгадо-вай ссылкі... Вастунаў загнуў на Каўказе... пасля сібірскай ка-таргі...».

Можна далучыць да гэтага расправа з пэтрышчыцамі. «Доб-ра Вялікім, які памёр спева-чова», — з горачай пісаў Герца ў 1849 г. Граноўскі. Ганейні царызму працягваліся і пазней: успомнім трагічны лёс Міхайлава і Сяргея Салаўявіча, Чарнышэўскага, жывым пахава-на ў Сібіры і інш.

Герца адойчы прызнаваўся, што ён лепш гадзіўся б на ссылку ў Сібір, чым жыць ба-дзям за мяжой. Але меў ра-цую Г. Пляханаў, які гаварыў, што «історыю рускай літа-ратуры будай не даводзіцца шы-каваць аб прыліжым Герцам да «рашчын»». Можна з поўнай па-ракаванасцю сказаць, пра-цягваю Г. Пляханаў, — што толькі пры свабодных умовах заходнеўрапейскага жыцця і толькі дзякуючы багатуму за-пасу уражанняў, які атрыманы на Захадзе, Герца мог зрабіць у нашай літаратуры тое, што ён зрабіў. У яго асоба наша гра-мадская думка, вымушаная ця-журнай апрацаў у адзінце лі-таратурнай крыві, адкрыта і смела ўвайшла, нарэшце, у га-лузі публіцыстыкі».

Сам Герца пісаў у кнізе «З таго берагу»: «Я застаюся тут не толькі таму, што мне аякім, перажджачы чэра гравіч, таго надзець налоды, але для таго, каб працаваць. Жыць, складаць румі, цяжка ўсюды; тут у мяне няма іншай справы, акрамя нашай справы... Я тут больш карысны, я тут бесцэн-ны, зноймаю, мае свабодны орган, ваі вынаходку прадстаў-нік». І ён вучыў гэтую сваю ролю, упершыню звярнуўся да Расіі з вольным рускім словам. Філасоф-дэмакрат, сацыяліст-уапціст і разам з тым іст-мысленік і публіцыст А. Герца пакінуў пасля сябе багату

літаратурную спадчыну. Важ-нейшыя мастацкія творы Герца, напісаны ім да ад'езду на мяжу («Хто вінаваты?», «Сарока-зладзея», «Доктар Крупа»), працягвалі лепшыя дэмакраты-чныя традыцыі рускай літа-ратуры XVIII—першае паловы XIX стагоддзя. Разам з тым па-сваім сацыяльным зместе, асэн-саваным палітычным пратэстам, які даходзіць да абдынаўчага прысуду ўсёй самадзяржаўнай прыгоннай сістэме, які вылу-чаў Герца з сярэд многіх рус-кіх пэсмынікаў таго часу. Та-кая ж літаратурна-публіцысты-чная творы Герца, напісаныя за мяжой: «Пісьмы з Францыі і Італіі», «З таго берагу», «Вы-ло і думы». Па глыбіні грамад-скага зместу, аб'ёму матэрыялу і мастацкай артасці яны сталі сярэд лепшых твораў не толькі рускай, але і сусветнай літа-ратуры.

Герца-пэсмынік высока цаілі Вялікі, Чарнышэўскі і Дабралюбаў, Тургенев, Талстой, Горкі захапіліся яго мастацкі-мі творами, Пляханаў адзначаў яго «магутны літаратурны та-лент». Мыслитель і мастак злі-таўся разам з яго надзвычай-най аякай натуры, Гаварыў аб ім як аб мыслитель, Ленін пі-саў у артыкуле «Паміж Герца-на»: «У прыгоні Расіі 40-х га-даў XIX веку ён здолеў ўзя-цца на такую вышыню, што стаў ва ўзровень з найвышэй-шымі мыслительмі свайго часу. Ён засвоіў дыалектыку Гегеля. Ён зразумеў, што яна ўяўляе сабой «алгебру рэвалюцыі». Ён пай-шоў далей за Гегеля, да матэ-рыялізму, следам за Фейерба-

хам... Герца неспрад-на падшоў да ды-алектычнага матэры-ялізму і спыніў пер-лад у Матарыялізм».

Ідэалістычнае разуменне іс-торыі рабіла сацыялізм Герца ўпаўчым, хоць ён і стараўся навукова абгрунтаваць яго неаб-ходнасць.

Г. Пляханаў, характарызо-чы сувязь Герца з дэмакраты-мі Еўропы, пісаў: «Ён быў зна-мы амаль з усімі карыфэямі міжнароднай дэмакратыі. Ён быў у добрых адносінах з Фран-цузамі: Прудонам, Перам Леру, Мішлэ, Ледру-Раленам, Вікто-рам Гюго; з немцамі: Карлам Шурцам, Карлам Фогтам, Фрыдрыхам Капам, Арнольдам Руге і г. д.; з палякамі: Вор-нелем, А. Барнацікам і г. д.; з італьянцамі: Гарыбалды, Ма-дзіні, Сафі, Медзіні, Пізакані і г. д.; з швейцарцамі: Фасі; а венгерцамі Копшуты і Іш. Толь-кі з Марксам і яго таварышам («марксістам»), згодна яго выра-зу) у яго, як вярнуць, былі кеп-скае адносіны. Гэта адбылося пад уплывам цэлага раду сум-ных непаразуменняў. Быццам якасці злая доля перашкаджа-ла збліжэнню з заснавальнікам навуковага сацыялізму таго рус-кага публіцыста, які сам усімі сваімі сіламі імкнуўся паставіць сацыялізм на навуковую асно-ву».

І толькі ў канцы жыцця, па-рываючы з Бакуніным, з-за яко-га, уласна, і быў непаразумен-ні ў Герца з Марксам, ён, па словах У. І. Леніна, накіраваў свой погляд «да Інтэрнацыяна-ла, да таго Інтэрнацыянала, якім кіраваў Маркс...».

А. МУРНЕВ.

«КОЛОКОЛ» АБ БЕЛАРУСІ

А. І. Герца — вялікі рускі рэ-валюцыйны дэмакрат — значную ўвагу звяртаў на рэвалюцыйны рух у Беларусі. 1 чэрвеня 1861 г. у артыкуле «Мартыралог сялян» «Колокола», паведамляючы пра крывавае расправа царскага сама-дзяржаў з сялянамі вёскі Беда-на Мазырскага губерні, расказваў пра аналагічныя выпадкі, калі вой-скамі падаўлялі сялянскія вы-ступленні ў Віцебскай губерні.

Пілына самы Герца за развіц-цём сялянскага паўстання, якое разгарэлася ў 1863 г. у Беларусі, хроніка «Колокола» — жывае хроніка тэрачнай барацьбы беларускага народа супраць сама-дзяржаў і прыгоніцтва, суп-праць спроб правяці рэвалюцый-ны пераўтварэнне «звару» зваротнасці да рускай апрацаў, Герца злікаў з іх накіраван-шымі супраць царскага сама-дзяржаўнага ладу. Ён сцвярджаў, што калі лепшыя сілы арміі а'д-наццацца з сялянскім рухам, — не знойдзецца сілы, якая здолела б перамагчы паўтварэнне. «Воля! Дняр адгукнуўся вам, Дняр! Ураі!» — пісаў Герца

Гнеўна гучыць голас «Колоко-ла, калі ён расказвае пра зварскіх расправа царызму над удзельні-камі паўстання. «Крывавае крыві чынам расце», — усклікае «Колокол», паведамляючы ў жніў-ні 1863 года аб расстрэле удзель-нікаў паўстання — Мацвея Цю-жы (ураджэнец Гродзенскай гу-берні), Адама Пушчэўскага (з На-вугродскага павета Мінскай гу-берні), перучыка Канстанціна Жа-бровскага (з Віліні).

У артыкуле «Сякіх права-суд», «Гродзенская гісторыя» і інш. Герца выкрываў ролю пра-суднай царквы як адной з ас-ноў царскага самадзяржаў, як апыры рэакцыі і дэмакратыста.

З абурэннем пісаў Герца пра раскіданне прыродных багаццяў Беларусі на карысць апары, пра перамяшчэнне жыцця людзей з па-вонкіскага жыцця ў апарыскае жыццё Бугенгенгама, які атрымаў у 1860 г. ад царскага ўрада ордэн Станіслава за правільнае пра-вадзэнне лясных апарысцяў.

«Колокол» быў шырока вядо-мы ў Беларусі і адгравіваў важную ролю ў выхаванні беларускай рэ-валюцыйнай дэмакратыі.

Г. ГАЛЕНЧАНКА.

ЖЫВЕ ў ВЕСЦЫ ІНТЭЛІГЕНТ ЦЯЖКАСЦІ НЕ АПРАЎДАННЕ!

З цяжкасцю працываў я ар-тыкул У. Урбановіча «Жыве ў вестцы інтэлігент...» публікава-ны ў «Літаратуры і мастацтве» 27 сакавіка. Вельмі важныя і надзвычайныя пытанні, якія мае-аўтар.

У наш час асабліва ўзрастае роля сельскай інтэлігенцыі, я-глыбока перакананы, што ад та-го, як шыра і добра сумленна ставіцца сельская інтэлігенцыя да свайго таг заваі «дэдуці, грамадскай прафесіі», у многім залежыць рост культуры вёскі.

У нас, тамсама як і ў Карэ-ліцкім раёне, дзе жыў У. Ур-банавіч, як і па ўсёй краіне, на-мала інтэлігентаў, сэрцы якіх заўсёды адкрыты людзям. Яны — сапраўдныя ініцыятары доб-рых грамадскіх спраў, яны сьвя-таю культуру ў масы.

Сумна раней жыла моладзь вёскі Маркуны. У нядаўняе па-мучыліся ў насьцел, вечаірамі па-чыналіся нарэдка пачыналіся па-чыналіся, бойкі. Але ўсё змя-нілася, калі а'явіліся ў вёску мо-лады педагог Люда Васільяна і дырэктар сямігодкі Іван Кан-станцінавіч Ільскі. Па ініцы-ятыве гэтых энэргічных людзей была створана вясельная школа сельскай моладзі, у якую ахо-ваіны пайшлі вучыцца юнакі і дзючаты. Была арганізавана мастацкая самадзейнасць. Кан-цэрты, вечаіры адначынку, ці-кавыя гукары і лекцыі ўжо сталі ў Маркунах звычайнай спра-вай. А пра касьцёл і хуліганскіх ўчыні тут амаль ніхто і не ўспамінае.

Але праўда і тое, што сярэд-васкай інтэлігенцыі ёсць лішч, на жаль, многа даме-сца. Яны адгарадзіліся ад лю-дзей, замкнуліся ў «колы», пра-якое гаворыць Урбанавіч: рабо-та — дом — работа.

Правільна адзначае ў ар-тыкуле «Жыве ў вестцы інтэ-лігент...»: у дамасудстве настаў-нікаў, урачоў, аграномаў а'яна-ваі не толькі яны самі. Многае залежыць ад умоў работы, ад бытавога ўладжывання і іншых пераходкі, што ставіць на шляху пэдагогічнай дзейнасці сель-скай інтэлігенцыі.

І далікам згодна з У. Ур-банавічам, калі ён піша, што са-мае актуальнае бытавое прабле-ма ў жыцці сельскай інтэліген-цыі — жыццё. У каласе паку-што яма грамадскі дамоў для рэвалюцыйнага разумовай працы. Дарэчы, пра гэта даўно пара па-думваць. Большасць сельгаспа-дарстваў пад сілу пабудаванні не-калькі дамоў. Пакуль што настаў-нікам, асабліва моладзі, прыхо-дзіцца шукаць прытулак у ня-яных кватарах. І не сакрыт, што выхаванцы дзяцей даводзіцца чакаць жыццё ў пакоі, нод якога «ўпрыгожана» абразы. Нічо-га не зробіш — не хочаш быць

на вуліцы, мірыся з такім су-седствам. Не ўсёды ў сельскіх мага-зінах ёсць прадукты, цяжка знай-сці мяса і малако. Спачатку сля-так дэрабавоўца, а там, гля-дзіш, многа педагогаў набыва-юць уласную гаспадарку і зусім перастаюць цікавіцца грамад-скімі жыццём.

Бясспрэчна, у такіх умовах лішч цяжка жыць і працаваць. Але я не магу пагадзіцца з У. Урбанавічам, калі ён спра-буе нейкім чынам апраўдаць гэ-тым часовым цяжкасці грамад-скай істотнасці неагарты часткі педагогаў.

Ведою я нямаю настаянікаў, для якіх гадоўны клопат — ула-снае гаспадарка. Нават да ўро-каў нямаю калі падрыхтавацца. Аб новых кнігах, жыцці краіны, навінах мастацтва такіх настаў-нікаў маюць вельмі «прыблынае ўдзяленне. Да грамадскіх спраў іх і сляі не прыцягнэ. Ціка-выя фанані або сямейная спра-ва ў суседа для іх нуды больш цікавы прадмет для абмеркава-ня, чым новы раман, кінафільм, а тым больш — каласныя справы.

І яшчэ па парадкальна, але некалькіх малодзых педагогаў Астравецкай сярэдняй школы — вельмі рэакцыя госці ў бібліятэ-цы. Нават у абамеянце тых, хто выкладае мову і літарату-ру, запісана ўсяго некалькі юнг, тых, што ўказаны ў школь-най праграме. Як жа гэты на-стаянік можаць выхавваць у вуч-няў любоў да мастацкай літа-ратуры?

Вось таму і атрымліваецца, што, напрыклад, настаўніца На-васадскай школы Чартова — сама малаліснасць, не можа раслумачыць значэнне слоў: кампанія, юбілей, алямпіада. Зусім сур'ёзна абсурдна адна жанчына адставае настаўніцы Ізабелінай пачатковай школы Г. Кулеш:

— Проста алошч бярэ на та-кую інтэлігенцыю. Цэлы дзень толькі і размовы, што пра ўла-снае жыццё: Ці ў яе больш і за-нятку ў жыцці яма, як назірае гаспадарка?

У. Урбанавіч піша, што ма-лады спецыяліст прыязджае ў вёску з вялікім наданнем до-бра працаваць, але сутыкаецца з цяжкасцямі і ад былога запалу ў чалавека мала што застаецца. Ён пачынае вёскі замкнёны, іза-ляваны ад людзей і ад жыцця. Мне здаецца, што такая на-стаяніца факта не ўсёмі рэалі-заваная становіцца. Цяжкасці паляюцца слабага. Моцнага ж яны загараюцца.

Чаму ўсё-такі здаецца, што нядаўня студэнты у уласнай ім прагавітацы да культуры, мастацтва, літаратуры іны раз даволі хутка становіцца даме-сцамі, ператвараюцца ў людзей, якіх зусім справядліва называ-юць абывацелямі?

На маю думку, у гэтым ёсць доля віны нашых вучэбных ўстаў. Так ужо снілася, што ў пэдагогічных інстытутах вель-мі мала а'янаціцца ад выха-вання студэнтаў як грамадскіх работнікаў. Нярэдка ся сцен-ны будучыя педагогаў з'яўля-юць вонкавы паказчы інтэлі-гентнасці. Такому чалавеку толькі і падаваў тэатры, кан-цэрты, музеі. Прыхадушы на вёску, моладзі інтэлігент не знаходзіць «духоўнай падкоркі», а праца-ваць над сабой не хоча. І тым запасы культуры, якімі ён валодаў, а'янаціцца мёртвам скарбам. А пройдзецца і вы-явіцца, што ніякага скарбу і не было. Меўся толькі літэ-істэ-тычны багаж, які пры выпраба-ванні часам развешвае, як ды. З адкрытым сэрцам, са шы-рай душой прымаюць калас-ны прапаганда і інтэлігентна, якія пачынаюць пра сваё вы-сокае прызнанне, шчодр а'янаці-ся людзям свае веды, жыццё з імі адным жыццём. А-гэта вялікае шчасце — апраўдаць давер і шыраваць людзей. Сапраўдны інтэлігент — той, хто адчуў га-тае шчасце.

І. ГРАБЕЎСКІ.

Астравецкі раён.

Але вось другі, негатыўны вы-падк, тамсама ў Парыжы, у «Оперы Калікс» на спектаклі «Керма». Пе-рад свай аркыя з кветкай Хазэ пакінуў Керма, якая сядзела ў крэсла, выйшаў на авансцену і сумленна, «па-канцэртнаму» пра-сваў, без аніякага дажывання да спектаклі і да гераіні, сваю ар-ыю. З апоніяш нотай ён вярнуўся да Керма і, згодна ўстаўленай ра-жысерам мізансцэны, паклаў сваю галаву ёй на калені. Публіка ўсё аплаздырэвала. Хазэ зноў устаў, пакінуў Керма, падшоў да аван-сценкі, раскляўся і пасля ўжо вярнуўся на «зыходныя паціцы». Зразумела, што паводзіны Дыкіні многіх пераважаюць паводзіны гэтага выканаўцы Хазэ.

Мі ўсё жыццём цяпер пад-уладва новага, акрыленага патрыятызму, творчага ге-раізму ва ўсіх галінах нашай жы-цця. Мы — сучаснікі эпохі, у якую будучыя камуністычныя грамад-ствы Нем будучы зааіраваці будучыя пакаленні. І мы, работні-кі мастацтва, павінны ганарыцца, што нам давяраюць вызаванне будучага чалавека! Мы з'яўляем-ся памочнікамі партыі ў гэтай вялі-кай справе.

Мы павінны прыкласці свае сі-лы і ўменне, веды, талант, каб стварыць вобразы нашых сучасні-каў — будучыні самага прагрэ-сунага, самага чалавечанага гра-мадства.

«Песня, опера, араторыя, сім-фонія — высокамастацкія творы ў-явіду музыкальнага мастацтва — па-вінны ўдзельнічаць у фарміраван-ні камуністычнай свядомасці лю-дзей», гаворыцца ў прывітан-ні ЦК КПСС Трэціму Усеагульнаму з'езду кампартэраў СССР.

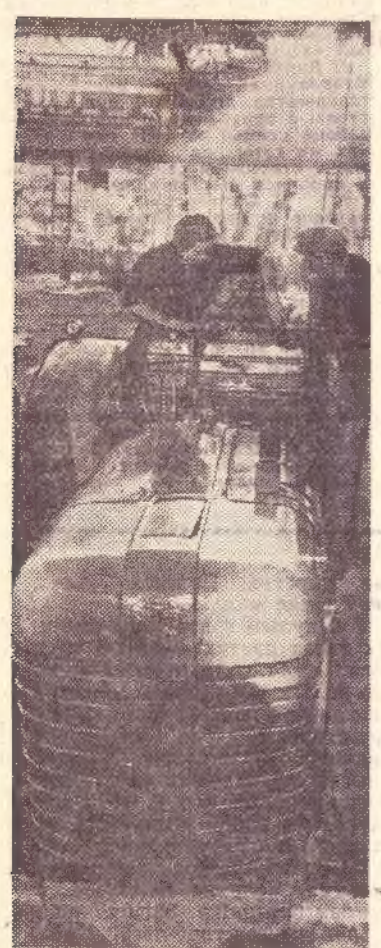
Гэты зварот партыі абавязвае і наш Тэатр оперы і балета пра-цаваць лепш, з пачуццём большай адказнасці перад савецкім гляда-чом.

На грамадскіх асновах у га-радскіх пэдагіг Гарадзке Насіж-скага раёна пачынае працу пасля-ковы аддзел культуры, пры якім створаны секцыі кіно, бібліятэ-і культурна-масавай работы. Кожная секцыя мае п'яць інструктараў. Задавае аддзелам культуры вы-кладчык географіі мадэльнай сярэдняй школы Аляксей Міхайла-віч Маталіцкі.

● Удзельнікі самадзейнага кал-лектыва пасляка Баран. Ар-шанскага раёна наведвалі Дубро-венскі раён. На раённай с'язе ад-быўся цікавы канцэрт, складзены а п'еі і тапцаў народаў СССР.

Фота П. Наватарова. (БЕЛТА).

ІДУЦЬ ТРАКТАРЫ

На галоўным канвееры Мінска-га трактарнага заводу, які і ў ін-шых цэхах, у гэтым вясновым дні працуюць, на пакаладжы рук. Выдатныя машыны ствараюць трактаразаводцы для сельскай га-спадарыі. І добрым словам успамі-наюць іх і на палях Беларусі, і на цалінных землях, і за межамі на-шай краіны — у іраінах народнай дэмакратыі, на Кубе, у Індыі, Афрыцы.

Фота І. Шышко.

ОБЩЕСТВЕННЫЕ РАБОТЫ

НА ПЯРЭДНІ КРАЙ

Яўгенія Пятрова, Фаіна Шнуро-ва, Валя Міхаленка працавалі на пасадках, якія не звязаны непасра-дна з вытворчасцю сельгаспадар-чай прадукцыі. Яўгенія — у раённай кінатэатры, Фаіна — у сель-скай бібліятэцы. Валя — у гарад-ской друкарні. Яны добра ведалі сваю справу, любілі яе.

Дзяўчаты першымі ў Астравец-кім раёне адгукнуліся на заклік М. С. Хрушчова да моладзі пра-цаваць прадукцыяй у каласе і са-ўгасы. Яўгенія, Фаіна і Валя ра-шылі стаць жыццёвадымаі. Іх жа-данне задаволены.

Я. Пятрова працуе зааіхачнікам на п'яцігодняй станцыі. Ф. Шнуро-ва ўзнакавае жыццёвадымаю будаўніцтва ў савесце «Абодовіч», В. Міхаленка зааідае ферму ў каласе «Сацыялістычная вёска».

Новая праца адначытам па ду-шы. Яны ганарыцца, што ўносіць свой пэсмыны ўклад у выканан-не тых задач, якія паставлены перад нашым народам на ўздым сель-скай гаспадарыі.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 6 красавіка 1962 года

НА ОПЕРНОЙ СЦЕНЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

юць ім па-сапраўднаму жыццё на сцэне думкамі і пачуццямі сучаснага героя. Часцей за ўсё спа-важ з вышэйшай кансерваторскай адукацыяй, прыкласці ў тэатр, толькі тады пачынае сапраўды творча, сцэнічна думваць. У спецы-яльнай навукальнай устаноўе ён атрымаў школу спеваў і толькі. Яна вучыць, як трэба цягнуць гук, як яго папшыраць, як скарачаць. Але яна не вучыць рэзюмце псі-халогію сцэнічнага вобразу, вы-вучаць эпоху, у якой ён жыў. Тэрміны «каверсіі дыханне», «паставіць на дыяфрагму», «пачы-наць разбярэць дыханне» і інш. — усё гэта неабходна, але сут-насць справы ўсё ж не ў гэтым. «Мала навуцы чалавеча спэца-лізацыю, сэрцаду, беладу, ра-манс — трэба вучыць людзей ра-зумна, сінс слоў, якія яны вы-маўляюць, пачуццё, якія выклі-кае да жыцця іменна гэтыя словы, а не імяны», — так гаварыў вялі-кі спявак Ф. Шаляпін.

Праўда, ужо многае змянілася ў гэтым напрамку. У падрыхтоў-цы спявака да опернай сцэны са-вёце рэбодзіца ў кансерваторыі (сту-дэнт, урокі сцэнічнага майстэрства і г. д.). Але на практыцы мы пе-раконваемся, наколькі асыры творчы матэрыял паступае да нас у тэатр. Магдэдыя артысты не ўмеюць самастойна працаваць над вобразам, не ведаюць нават, як пачаць гэтую працу, у іх часта зусім адсутнічаюць навіскі сцэ-нічных паводзінаў і інш. Усё гэта вяртаецца трыгоў.

Неаднойчы ўзнімаўся пытанне аб тым, каб студэнты чавэртых і п'ятых курсаў кансерваторыі пра-ходзілі практыку пры оперным тэ-атры: ці выконвалі маленькія партыі, ці ўдзельнічалі ў мімансе. Гэ-та прывучала б будучых оперных артыстаў да сцэнічнай плячюці, да гучэння оркестра, знаёміла б іх з майстэрствам артыстаў ста-рышага пакалення, прывучала б, урэшце, да дыржорскай палач-кі і г. д.

Вельмі добрыя вынікі такой практыкі мы прасачылі на вопісе спявакі Р. Асіпенка. Яна вучыла-ся ў кансерваторыі і адначасова была артысткай мімансу ў опер-ным тэатры на працягу двух год. Выконвала маленькія партыі, якія ён дэручала мастацтва кіроўніц-тва. У аяніку, калі маладую спя-вачку прынялі ў склад тэатраль-най трупы, яна была падрыхтава-на да самастойнай творчасці. У першы год Р. Асіпенка выканала складаную партыю Ваі ў оперы «Іван Сусанін» на вельмі высокім вакальным і сцэнічным узроўні. Гэты факт пераконвае.

Матэлагічныя такой практыкі ніхто не адмаўляе. Але пера-шаджае немагчымасць узгадніць рэзультаты план кансерваторыі з рэзультатамі тэатра. Тэатр нуды цяжкі прыставаецца да кансер-

ваторыі. І кансерваторыя магла б падвысіць да гэтага пытанні больш практычна ў сваіх жа мэтах. На-жаль, усё застаецца па-старому.

ГВАРДАЦІ — мастацтва па-трабуе вяртання. Асабліва гэта-та дотычыцца ваякістаў. Рэ-чым спэвака, яго ўнутраная ды-сцыпліна, самадзяржаў і практы-кае дапамаганне дасягаць вяліка-га ўдзянення на глядача.

Які выдатны прыклад уважлі-вага стаўлення да мастацтва — ра-бота Тэатры Ніжніканаві Вядучая артыстка ў тэатры, яна ніколі не падыходзіць да ролі толькі з па-зіцый ваякіста. Т. Ніжніканаві заўсё-ды паглыбляецца ў дэтал

